

DR. BABASAHEB AMBEDKAR MARATHWADA UNIVERSITY, AURANGABAD
DEPARTMENT OF SANSKRIT

Revised Syllabus

एम. ए. संस्कृत

नवीनपाठ्यक्रम २०२३-२०२४ (NEP नुसार)

एम. ए. प्रथमवर्ष – 44 credits

एम.ए द्वितीयवर्ष – 44 credits

एकूण – 88 credits

प्रमुख
(Head, Department of Sanskrit)

प्रमुख
(Chairman, B.O.S. Sanskrit)

Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad

M.A. Sanskrit NEP Syllabus / Structure

M.A. Sanskrit Ist Semester

Course	Course Code	Course Name	Credit	Lect. / Week	Marks
Major Mandatory	SAN-M-1001	History of Sanskrit Literature	04	04	80+20
	SAN-M-1002	Vedic Literature	04	04	80+20
	SAN-M-1003	Linguistics	04	04	80+20
	SAN-M-1004	(Activity) Translation	02	02	40+10
Electives (Select Any One)	SAN-E-1005-A	Introduction To Sanskrit Shastras	04	04	80+20
	SAN-E-1005-B	Introduction to Sanskrit Grammar	04	04	80+20
	SAN-E-1005-C	Sanskrit Khandkavya Meghadootam	04	04	80+20
Research Methodology	SAN-RM-1006	Introduction to Research Methodology	04	04	80+20

M. A. F. Y. Ist Semester Total – 22 Credit

M.A. Sanskrit IInd Semester

Course	Course Code	Course Name	Credit	Lect. / Week	Marks
Major Mandatory	SAN-M-2001	Drama – Abhidnyan Shakuntalam	04	04	80+20
	SAN-M-2002	Dramaturgy	04	04	80+20
	SAN-M-2003	Grammar – Samas Prakaranam	04	04	80+20
	SAN-M-2004	Article Writing and Presentation	02	02	40+10
Electives (Select Any One)	SAN-E-2005-A	Kautilyas Arthashastra	04	04	80+20
	SAN-E-2005-B	History of Darshan Literature	04	04	80+20
	SAN-E-2005-C	Grammar – Sandi Prakaranam	04	04	80+20
Research Methodology	SAN-RM-2006	Research Methodology	04	04	80+20

M. A. IInd Semester Total – 22 Credit

M.A. Sanskrit IIIrd Semester

Course	Course Code	Course Name	Credit	Lect. / Week	Marks
Major Mandatory	SAN-M-3001	Poetics	04	04	80+20
	SAN-M-3002	Philosophy	04	04	80+20
	SAN-M-3003	Paniniye Shiksha and Amarkosh	04	04	80+20
	SAN-M-3004	Writing Book Review	02	02	40+10
Electives (Select Any One)	SAN-E-3005-A	Grammar – Tinganta Prakaranam	04	04	40+10
	SAN-E-3005-B	Vedantasar	04	04	40+10
	SAN-E-3005-C	Modern Sanskrit Literature	04	04	40+10
Research Methodology	SAN-RP-3006	Writing Minor Research Project	04		100

M. A. S. Y. IIIrd Semester Total – 22 Credit

M.A. Sanskrit IVth Semester

Course	Course Code	Course Name	Credit	Lect. / Week	Marks
Major Mandatory	SAN-M-4001	Poetics	04	04	80+20
	SAN-M-4002	Philosophy	04	04	80+20
	SAN-M-4003	Literature – Vidagdha Mahakavya	04	04	80+20
Electives (Select Any One)	SAN-E-4005-A	Grammar – Krudant Prakaranam	04	04	80+20
	SAN-E-4005-B	Mahakavya – Raghavansham	04	04	80+20
	SAN-E-4005-C	Vedang – Niruktam	04	04	80+20
Research Methodology	SAN-RP-4006	Writing a Major Research Project	06		150

M. A. S. Y. IVth Semester Total – 22 Credit

M.A . Sanskrit (Four Semester course) Total – 88Credit

DR. BABASAHEB AMBEDKAR MARATHWADA UNIVERSITY, AURANGABAD

Revised Syllabus

Sanskrit – M.A. First Year

(Under the Faculty of Humanities)

1. Year of Implementation- Will be implemented from June 2023-2024
2. Pattern- The pattern of Examination will be semester system
3. The structure : Implementation of the structure as prescribed by university.
4. Nature of question paper : As per established pattern
5. Scheme of Teaching and examination :

Revised syllabus is designed for the students who want to learn
Sanskrit and study to analyze the literature & Language.

Objectives

Sanskrit literature is value-based Sanskrit literature incorporates the ideals of moral social, cultural, religious, values, deeds, and Principles. To study how the culture, social order, political order, religion and value system is reflected in these books.

To expound the impact of these books on Indian culture

To understand the advanced and scientific structure of Sanskrit grammar

To study the development of Sanskrit grammar.

To introduce the Sanskrit literature as based on values of ethics and morality and capable of providing right grooming.

To study the usefulness of Sanskrit language in modern times.

To introduce the scientific and logical thought in Sanskrit language and to study it with that perspective.

To give an introduction of modern linguistics

To impart knowledge of comparative linguistic methodology

To expound the importance of Sanskrit in the study of comparative linguistics.

To impart knowledge on modern Sanskrit literature

To expound the nature and characteristics of modern Sanskrit literature

To provide a critique of modern Sanskrit literature.

To make the learner acquire basic knowledge of Sanskrit Grammar and appropriate vocabulary for using it along with the knowledge of Sanskrit Literature the emphasis shall be on written and spoken expression as well as to develop the elementary skills of language as listening, reading and writing.

COURSE OUTCOMES

MA Sanskrit -1st Semester

SAN –M-1001- History of Sanskrit Language and Literature.

- Demonstrate the tradition of Vedic and Classical Sanskrit Language and Literature.
- Explain the values incorporated in Vedic and Classical Sanskrit literature.
- Describe the position and importance of Vedic Tradition , Aarsha Epics and Classical writings in Sanskrit.

SAN-M-1002 – VEDIC SAHITYA

- Get acquainted with Vedic Literature
- Demonstrate distinct knowledge of Vedic Hymns □Explain the critique of Vedic Literature.
- Describe the Values contained in VEDAS.

SAN-m-1003 –LINGUISTICS

- Demonstrate the method of Linguistics.
- Explain the evolution of PHONETICS , PHONOLOGY, SYNTAX and MORPHOLOGY.
- State the grouping of languages according to genetic classifications.
- State the importance of Sanskrit in the study of comparative Languages.

SAN –M-1004 Translation

.Demonstrate the method of Translation.

Get acquainted with Translation style of Sanskrit Literature in to Indian languages

SAN-E-1005-A

Introduction to Sanskrit Shastras

- Demonstrate the various types of Sanskrit Shastras.
 - Explain the Shastra literature in Astrology , astronomy, Mathematics , Chemistry, Physics, architecture , Ayurved , Yogshastra , Sangeetshastra ect.
- Examine the relationship between ancient and modern sciences.

SAN-E-1005-B- Introduction to Grammar

- Demonstrate the knowledge regarding advanced and scientific methods of Paninian Grammar in Sanskrit.
- Explain the development of Sanskrit Grammar .

Describe the TRI MUNI Grammar tradition in Sanskrit.

SAN 425- Sanskrit Shastras

- Demonstrate the various types of Sanskrit Shastras.
- Explain the Shastra literature in Astrology , astronomy, Mathematics , Chemistry, Physics, architecture , Ayurved , Yogshastra , Sangeetshastra ect.
- Examine the relationship between ancient and modern sciences.
-

SAN –E-1005-C Sanskrit Khandkavya- Mehdootam

Critically Demonstrate the Famous **Sanskrit Khandkavya- Mehdootam**

- of KALIDAS from the perspective of Ethical , Social and Cultural Values and Principles.
- Compare this kavyas link between the modern and ancient dootkavya tradition.

SAN –RM-1006- Research Methodology

- Describe the concepts of research and methods.
- Enable the students to develop research proposals.
- Students have learnt to use various research methods in their research work.

MA Sanskrit Second Semester

SAN –M-2001- DRAMA (Abhidnyanshakuntalam of Kaidas)

- Critically Demonstrate the Famous Drama **Abhidnyanshakuntalam of Kaidas** from the perspective of Ethical , Social and Cultural Values and Principles.
- Compare this Drama as link between the modern and ancient Dramatic tradition.

SAN –M-2002– Dramaturgy

- Describe the nature and characteristics of the rich Dramatic Tradition in Sanskrit Language.
- Expound the relations between ABHINAYAS and RASAS .
- Demonstrate in detail the ten types of Drama(Rupakas)
- Explain and Translate in detail the four types of Abhinaya.
- Explain and detail the types of ancient Theatre as per Bharatas Natyashastra.

SAN – M-2003- Grammar

- Demonstrate the knowledge regarding advanced and scientific methods of Paninian Grammar in Sanskrit. i.e.Samas prakaram.
- Explain the development of Samas in Sanskrit Grammar .
- Describe the TRI MUNI Grammar tradition in Sanskrit.

San-M-2004 –Article writing and Presentation.

Demonstrate the method of Writing of research article .
Get acquainted with types and style of Sanskrit criticism

SAN-E-2005-A-Kautilyas ARTHASHASTRA

- Elaborate ancient Indian political system through Kautilyas Arthashastra.
- Explain ancient social structure ,Judicial system, laws of inheritance etc.

Describe the ancient intelligence gathering systems and town planning etc.

SAN –E-2005-B – History Of Darshan Litreture

- Demonstrate the basic principals of Indian Darshanas in Sanskrit .
- Describes the overview of history of Indian philosophy.
- Expertise to compare the different schools of Indian Philosophy.

SAN –E-2005-C- Grammar Sandhi Prakaranam

- Demonstrate the knowledge regarding advanced and scientific methods of Paninian Grammar in Sanskrit.
- Explain the development of Sandhi rule in Sanskrit Grammar .

SAN –RM-2006- Research Methodology

- Describe the concepts of research and methods.
- Enable the students to develop research proposals.
- Students have learnt to use various research methods in their research work.

एम.ए. संस्कृत प्रथम सत्र Ist Semester २०२३ पासून कार्यान्वित

संस्कृत भाषा आणि साहित्याचा इतिहास

पेपर कोड - SAN-M-1001

गुण - १००

Sr.	Unit I	Marks
१	१) संस्कृत भाषेचा काळ व वैशिष्ट्ये, वैदिक संस्कृत, लौकिक संस्कृत भाषेचा परिचय. २) वैदिक साहित्य.	४०
२	१) रामायण, महाभारत. २) पुराणे.	२०
३	१) नाटके. २) विदग्ध महाकाव्ये, ऐतिहासिक महाकाव्ये.	२०
४	गद्य व स्फुट साहित्य इ. चे (काळ, स्वरूप, वैशिष्ट्ये इ. मुद्यांच्या आधारे अध्ययन)	२०

संदर्भ ग्रन्थ:-

१. प्राचीन भारत का इतिहास - रमाशंकर त्रिपाठी, चौखम्बा प्रकाशन, वाराणसी
२. प्राचीन भारत की संस्कृती और सभ्यता- दामोदर कोसंबी अनु. श्री. मुळे, राजकमल प्रकाशन, दिल्ली
३. प्राचीन भारतीय साहित्य की सांस्कृतिक भूमिका - रामजी उपाध्याय, चौखम्बा प्रकाशन, वाराणसी
४. वैदिक वाङ्मय का इतिहास - पं. भगवद्दत्त, चौखम्बा प्रकाशन
५. वैदिक साहित्य का इतिहास - डॉ. पारसनाथ द्विवेदी
६. वैदिक संस्कृती - तर्कतीर्थ लक्ष्मणशास्त्री जोशी .
७. रामायण - निर्णयसागर प्रत
८. महाभारत - निर्णयसागर प्रत
९. इतिहास पुराण का अनुशिलन - डॉ. भट्टाचार्य. चौखम्बा प्रकाशन

१०. संस्कृत साहित्य का इतिहास - आ. बलदेव उपाध्याय, चौखम्बा प्रकाशन
११. पाच संस्कृत नाटके - डॉ. गो. के. भट
१२. Sanskrit Drama- A. B. Keith
१३. New Vedic Selection- Macdonald
१४. Epic Mythology- Ibid
१५. Great Epics of India E. W. Hopkins, Motilal Banarasidas, New Delhi.
१६. History of Ancient Sanskrit Literature- by F. Max Muller, Chaukhamba, Varanasi.
१७. History of Indian Literature by Aldereht weber, Chaukhamba, Publication Varanasi.
१८. A History of Vedic Literature- by S. N. Sharma, Chaukhamba, Varanasi.

प्रश्नपत्रिका - २ वैदिक साहित्य (Vedic Literature)

गुण - १००

पेपर कोड- SAN - 1002

	Unit I	Marks
१.	ऋग्वेद- परिचय	१०
२.	रुद्रसूक्त - २.३३	१०
३.	आप्रीसूक्त - १.१४२	१०
४.	हिरण्यगर्भसूक्त - १०.१२१	१०
५.	उषस् सूक्त- ३.६१	१०
६.	संज्ञानसूक्त (ऋग्वेद)	१०
७.	सरमापणि संवादसूक्त	१०
Unit II		
१.	अथर्ववेद परिचय	१०
२.	अथर्ववेद- पृथ्वीसूक्त (भूमिसूक्त)	२०

- उद्दिष्ट्य -
१. वैदिक काव्यभाषेचा परिचय करुन देणे.
 २. वैदिक साहित्याचे समीक्षण करणे .
 ३. वैदिक साहित्यातील मूल्ये अभ्यासणे.

संदर्भग्रंथ:

१. ऋक्सूक्तवैजयन्ती - एस.डी वेलणकर, मो. दि. पराडकर, वैदिक संशोधन मंडळ टि.म.वि. नगर पुणे - ३७
२. New Vedic Selection - Macdonald, Chowkhamba Publication Varanasi
३. ऋक्सूक्तसंग्रह - हरिदत्तशास्त्री, प्रकाशक साहित्य भण्डारसुभाष बाजार, मेरठ
४. अथर्ववेद - सार्वदेशिक आर्यप्रतिनिधी सभा प्रकाशन, नवीदिल्ली.
५. वैदिक देवतांचे अभिनव दर्शन - डॉ. रा.ना.दांडेकर, शि.प्र.मंडळी पुणे
६. ऋग्वेदादि भाष्य भूमिका - स्वामी दयानंद, आर्यसमाज मंदिर, नवीदिल्ली

प्रश्नपत्रिका -३
भाषाविज्ञान

पेपर कोड - SAN-MC-1003

गुण -१००

Unit I	Topic	Marks २०
१	भाषेच्या परिभाषा, भाषेचे क्षेत्र	
२	भाषाविज्ञान: परिभाषा, भाषाविज्ञानाचा इतिहास	
३	आधुनिक भाषाविज्ञानाच्या अभ्यास पद्धती	

Unit II २०	Topic	Marks २०
१	भाषा उत्पत्तीचे सिद्धांत.	
२	भाषा विज्ञानाचा इतर शास्त्रांशी संबंध.	

Unit III	Topic	Marks २०
१	भाषेचे वर्गीकरण.	
२	भारोपीय भाषा परिवार.	

Unit IV	Topic	Marks २०
१	ध्वनिविज्ञान	
२	अर्थविज्ञान	

Unit V	Topic	Marks २०
१	शब्दविज्ञान	
२	वाक्यविज्ञान इ. संकल्पनांचा संक्षिप्त विचार.	

उद्दिष्टे : १. आधुनिक भाषाविज्ञानाची स्वरूप अभ्यासणे.

२.तौलनिक भाषा विज्ञानाच्या अध्ययनातील संस्कृतचे महत्त्व समजून घेणे.

संदर्भग्रंथ :

१.संस्कृत भाषाविज्ञान - राजकिशोरसिंग, विनोद पुस्तकालय, आग्रा

२.भाषा और विज्ञान - डॉ. नरेश मिश्र , निर्मल प्रकाशन, दिल्ली

३.भाषा आणि भाषाशास्त्र - श्री न गजेंद्रगडकर.

४.वाग्विज्ञान - श्री सीताराम चतुर्वेदी

५.भाषाविज्ञान की रूपरेखा - गोपालदत्त जोशी, भारतीय विद्या प्रकाशन, दिल्ली

६.तौलनिक भाषाविज्ञान - डॉ. पी.डी.गुणे, मोतीलाल बनारसीदास प्रकाशन, दिल्ली

रचनानुवाद कौमुदी व अनुवाद चंद्रिका या ग्रंथाच्या आधारे संस्कृत भाषेतून अन्य भाषा व अन्य भाषा मधून संस्कृत अनुवाद करण्यासाठी अनुवाद अभ्यास

उद्दिष्टे

- १ संस्कृत मधून मराठी हिंदी भाषा मध्ये अनुवाद करणे.
- २ प्रादेशिक भाषा मधून संस्कृत मध्ये अनुवाद करणे
- ३ अनुवादाची पद्धती तंत्र अभ्यासणे

संदर्भ ग्रंथ

- १ अनुवाद चंद्रिका- डॉ. नौटियाल चौखंबा प्रकाशन वाराणसी
- २ रचनानुवाद कौमुदी- डॉ. कपिल देव द्विवेदी
- ३ व्यवहारिक संस्कृत शब्दकोश- संस्कृत भारती

संस्कृतातील शास्त्रवाङ्मय

गुण - १००

पेपर कोड - SAN-~~14~~ E-1005-A

Unit	Topic	Marks
१	संस्कृतातील विविधशास्त्रे व विज्ञानग्रंथांचा परिचय	२५
२	ज्योतिषशास्त्र, गणितशास्त्र	२५
३	आयुर्वेदशास्त्र रसायनशास्त्र	२५
४	स्थापत्यशास्त्र, संगीतशास्त्र	२५

संस्कृत भाषेतील ज्योतिष, खगोल, गणित, रसायनशास्त्र, पदार्थविज्ञान, संगीत, स्थापत्यशास्त्र, आयुर्वेद इ.शास्त्रांचे स्वरूप अभ्यासणे.

संदर्भ ग्रन्थ :-

१. संस्कृत शास्त्रोंका इतिहास - पं. बलदेव उपाध्याय, चौखम्बा प्रकाशन वाराणसी
२. Indian Mathematics and Astronomy - Dr. Rao, Jamnadeep Publication, Bangalore.
३. Pride of India - Sanskrit Bharati, New Delhi- १९००५५
४. Science in Sanskrit - Sanskrit Bharati, New Delhi- १९००५५
५. वेदांगेतिहास:- डॉ. नरेश झा, चौखम्बा प्रकाशन, वाराणसी
६. प्राचीन भारतसंस्कृतीयम् - प्रा. हरिश्चंद्र रेणापुरकर, भारतीयाविद्याभवन, मुंबई

Introduction of Sanskrit grammar

संस्कृत व्याकरण परिचय

• पाठ्यांश

- १ संस्कृत त्रिमुनी व्याकरण परंपरा
- २ संधी, समास परिचय
- ३ तद्धित परिचय
- ४ कृदंत परिचय
- ५ दशलाकार परिचय
- ६ आत्मनेपद परिचय
- ७ परस्मैपद परिचय
- ८ दशगण परिचय
- ९ कारक, विभक्ती परिचय
- १० धातुपाठ, गणपाठ परिचय

उद्दिष्टे

- १ त्रिमुनी व्याकरण परंपरेचा परिचय
- २ संधी समास विभक्तीकारक यांचे स्वरूप अभ्यासणे
- ३ दशलाकार पदनिर्मिती शिकणे
- ४ गणपाठ धातू पाठ मुखोद्गत करणे

संदर्भ ग्रंथ

- १ सुगम संस्कृत व्याकरण- प्र.श. जोशी पुणे
- २ लघुसिद्धांत कौमुदी- म.दा.साठे पुणे
- ३ अष्टाध्यायी सूत्रपाठ- डॉ. पुष्पा दीक्षित
- ४ प्रौढ रचनानुवाद कौमुदी डॉ कपिल देव द्विवेदी

संस्कृत खंडकाव्य मेघदूतम्

१०० गुण

- कालिदासाच्या मेघदूताचे चिकित्सक अध्ययन व समीक्षा

उद्दिष्टे-

कथानक, व्यक्तिचित्रणे, निसर्ग चित्रे, अलंकार योजना, छंद योजना, निसर्गाची मानवीकरण, शब्दचित्रे, अर्थचित्रे, ध्वनी वक्रोक्ती, रसभाव विचार इत्यादींचा पोहा पोहा करणे.

संदर्भ ग्रंथ

- १ मेघदूत- डॉ.बोरवणकर (मराठी अनुवाद)
- २ कालिदासकृत मेघदूत डॉ. रेश्मी, चौखंबा प्रकाशन वाराणसी
- ३ मेघदूताचा मराठी अनुवाद- कुसुमाग्रज
- ४ कालिदासाची मेघदूत- डॉ. शांता शेळके

SAN-RM-1006

संशोधनपद्धती

SAN -

गुण १००

Unit	Topic	Marks
१.	१. संशोधन - व्याख्या, निकष , स्वरूप . २. संशोधनाचे प्रकार .	२०
२.	१. संशोधन पद्धती. २. संशोधनाची व्याप्ती व उद्दिष्ट्ये. ३. संशोधकाची गुणवैशिष्ट्ये. ४. संशोधनातील नीतितत्त्वे.	३०
३	१. संदर्भ साहित्याचा शोध २. संशोधन आराखडा व शोध सारांश . ३. परिकल्पना व तिचे प्रकार.	२०
४	१. सामग्री संकलन व विश्लेषण . २. ग्रन्थालय व अन्तर्जाल उपयोगिता . ३. प्रबंध लेखन .	३०

संदर्भ ग्रंथ सूची

१. Research Methology in Sanskrit, Rashtriya Sanskrit Sansthan, Delhi
२. The Elements of Research Methodology in Sanskrit - Keshabachandra Das., CHAUKHAMBHA Publication. Varanasi
३. Methodology in Indological Research - Shrimannaragan Murthi, Bharatiya Vidya Prakashan, Delhi.
१. Indian Textual Criticism - Dr. Katra By K. A. Trivedi.
५. शैक्षणिक संशोधन पद्धती - वि. रा. भिंताडे, नुतन प्रकाशन नागपूर,
६. समाजशास्त्रीय संशोधन तत्त्वे व पद्धती- रा. ना. घाटोळे .
७. भाषा व साहित्य संशोधन - डॉ. वसंत जोशी , महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे.
८. शिक्षणातील संशोधन - प्रा. पंडित , नित्यनूतन प्रकाशन, पुणे.
९. संशोधन सिद्धांत व पद्धती - डॉ. स. दा. कराडे, लोकवाङ्मयगृह प्रकाशन, मुंबई .
१०. शैक्षणिक संशोधनाची मूलतत्त्वे - रा. श. मुळ , वि. तु. उमाठे, विद्या बुक्स, औरंगाबाद.
११. भारतीय साहित्यचरित्र - डॉ. ग. त्र्य. देशपाण्डे, पॉप्युलर प्रकाशन , मुंबई.
१२. साहित्यिक अनुसंधान के प्रतिमान - देवराज , National Publicati on delhi.

Drama

नाटक अभिज्ञानशाकुन्तलम्

SAN- M -2001

- महाकवि कालिदासकृत अभिज्ञान शाकुन्तलम्चे समीक्षात्मक अध्ययन

उद्दीष्टे -महाकविकालिदासाच्या नाट्यरचनेचे चिकित्सक अध्ययन करणे

- नाटकाचे कथानक व्यक्तिचित्रणे, भाषाशैली सौंदर्याभिव्यक्ति इत्यादींचे विवेचन करणे.
- संस्कृत नाट्यकलेचे मापदंड अभ्यासणे

संदर्भग्रंथसूची

- १) अभिज्ञानशाकुन्तलम् — डॉ. वाळिंबे, मराठी अनुवाद.
- २) अभिज्ञानशाकुन्तलम् — डॉ. नीला सोमलवार मराठी अनुवाद.
- ३) अभिज्ञानशाकुन्तलम् — सुधाकर मालवीय, चौखम्बा प्रकाशन, वाराणसी.
- ४) अभिज्ञानशाकुन्तलम् — डॉ. करमरकर, (इंग्रजी अनुवाद)

SAN-MI-2602

2602 - Dramaturgy नाट्यशास्त्र

गुण - १००

Topic		Marks
Unit I	नाट्यशास्त्र: काळ व परिचय	२५
Unit II	नाट्यशास्त्र - व १८ (विश्लेषणात्मक अध्ययन)	५०
Unit III	चतुर्विध अभिनय विचार-वाचिक, आंगिक, आहार्य व सात्विक अभिनय विचार	२५

उद्दिष्टेय - १. संस्कृत भाषेतील समृद्ध नाट्य परंपरेचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये अभ्यासणे.

२ अभिनय प्रकार व रसानुभव यांचा संबंध विशद करणे.

संदर्भग्रन्थ :

- १.भरतमुनीचे नाट्यशास्त्र - गोदावरी केतकर
- २.नाट्यशास्त्र - चौखम्बा प्रकाशन, वाराणसी
- ३.दशरूपकम् - रं. प. कंगले, महाराष्ट्र राज्य साहित्य व सांस्कृतिक मंडळ, पुणे
४. नाट्यसिद्धांत - डॉ. द्विवेदी, चौखम्बा प्रकाशन, वाराणसी.
- ५.संस्कृत नाट्यमीमांसा - डॉ. श्री. मुसळगावकर, परिमल प्रकाशन, दिल्ली
- ६.भारतीय साहित्यशास्त्र - डॉ. ग. त्र्यं. देशपांडे

प्रश्नपत्रिका -

संस्कृत व्याकरण

गुण १००

पेपर कोड - SAN - M - 2003

Unit	Topic	Marks
I	वरदराजविरचित लघुसिद्धान्तकौमुदी - समासप्रकरणम् - विश्लेषणात्मक अध्ययन.	६०
II	पतंजलिकृत महाभाष्य -महाभाष्यपरिचय, पस्पशाह्निकम् - विश्लेषणात्मक अध्ययन.	४०

उद्दिष्टे:

१. संस्कृत भाषेच्या व्याकरणाची प्रगत व शास्त्रीय पद्धती समजून घेणे.
२. संस्कृत व्याकरणाचा विकास अभ्यासणे.
३. संस्कृत व्याकरणातील त्रिमुनी व्याकरण परंपरा अभ्यासणे.
४. या व्याकरण ग्रंथांचा संस्कृत साहित्य भाषेवरील प्रभाव समजून घेणे.

संदर्भग्रंथ :

- १.लघुसिद्धान्त कौमुदी - डॉ. भावे.
- २.लघुसिद्धान्त कौमुदी - डॉ. नीला सोमलवार, कौमुदी, प्रकाशन यवतमाळ.
- ३.लघुसिद्धान्त कौमुदी - श्री म.दा.साठे.
- ४.पातञ्जल महाभाष्य - पस्पशाह्निकम् - श्री वासुदेवशास्त्री अभ्यंकर, पुणे.
- ५.पातञ्जलमहाभाष्य - पस्पशाह्निकम् - चौखम्बा प्रकाशन.

San-M-2004 –Article writing and Presentation.

गुण ५०

Writing and presentation of research paper

शोध निबंध लेखन व सादरीकरण

- पाठ्यांश

- १ शोधनिबंधाच्या विषयाची निवड करणे
- २ शोध निबंध लेखन पद्धती
- ३ शोध निबंध वाचन / सादरीकरण
- ४ PPT तयार करणे
- ५ मुद्रण व मुद्रित शोधन करणे

उद्दिष्टे

- १ शोधनिबंध लिहिण्याची कला शिकणे
- २ शोधनिबंधाचे मुद्रण मुद्रित शोधन व चक्र द्वारे सादरीकरण करणे

संदर्भ

- १ संस्कृत शोध प्रविधी- चोखंबा प्रकाशन वाराणसी

प्रश्नपत्रिका - ६

अर्थशास्त्रम् (Arthashastra)

पेपर कोड - SAN - E - 2005 - A

गुण - १००

Topic		Marks
Unit I	अर्थशास्त्र: काळ व परिचय	२५
Unit II	अर्थशास्त्र - तृतीय अधिकरण विश्लेषणात्मक अभ्यास	५०
Unit III	अर्थशास्त्रातील गूढपुरुषोत्पत्ति विचार	२५

उद्दिष्टे :

१. प्राचीन भारतीय राज्यव्यवस्थेचा परिचय करून देणे.
२. प्राचीन नगररचना, समाजरचना व न्यायपद्धतीचा परिचय करून देणे.
३. प्राचीन गुप्तहेर व्यवस्थेचे स्वरूप अभ्यासणे.
४. साहित्य व समाज जीवन यांचे अनुबंध अभ्यासणे.

संदर्भग्रंथ : १) अर्थशास्त्र - डॉ. र.प.कंगले महाराष्ट्र राज्य साहित्य व संस्कृती मंडळ, पुणे

२) अर्थशास्त्र - डॉ. हिवरगावकर

३) अर्थशास्त्र - (हिन्दी टीका समवेत) इ चौखम्बा प्रकाशन, वाराणसी

४) अर्थशास्त्र - (कौटिलीय) - मोतीलाल बनारसीदास प्रकाशन, दिल्ली.

SAN –E-2005-B – History Of Darshan Litreture

दर्शन वांग्मयाचा इतिहास

गुण १००

न्याय, वैशेषिक सांख्य, योग, मीमांसा, वेदांत, चार्वाक, बौद्ध, जैन दर्शन इत्यादी दर्शनांचा इतिहास व स्वरूप विशेष अभ्यासणे.

संदर्भ ग्रंथ

१ सर्वदर्शन संग्रह- श्री. द

वा.जोग

२ सर्वदर्शन संग्रह- माधवाचार्य हिंदी व्याख्या चौखंबा प्रकाशन

३ सर्वदर्शन संग्रह- सायनमाधव, बोरी पुणे

४ संख्यतत्त्व कौमुदी - डॉ. गजानन मुसळगावकर, चौखंबा प्रकाशन

५ सांख्यकारिका - हरिरामकृष्णशुल, चौखंबा प्रकाशन

SAN –E-2005-C- Grammar Sandhi Prakaranam

१०० गुण

संधी प्रकरण

- वरदराज कृत लघु सिद्धांत कौमुदी मधील संधी प्रकरणाचे अध्ययन उद्दिष्टे
- १ स्वरसंधी सूत्र व पदनिर्मिती अभ्यासणे
- २ व्यंजन संधी सूत्र व पदनिर्मिती अभ्यासणे
- ३ विसर्ग संधी सूत्र व पदनिर्मिती अभ्यासणे
- संदर्भ ग्रंथ सूची
- १ लघु सिद्धांत कौमुदी- डॉ. म.दा.साठे पुणे
- २ संधी प्रकरण - संस्कृत भारती दिल्ली
- ३ सिद्धांत कौमुदी - डॉ. म.दा.साठे पुणे

GAN - RM - 2006

Research Methodology संशोधनपद्धती

गुण १००

१. शैक्षणिक संशोधन - स्वरूप व वैशिष्ट्ये

उद्दिष्टे, निकष, वर्गीकरण, मुलभूत संशोधन, उपयोजित संशोधन, कृती संशोधन, संशोधकाची गुणवैशिष्ट्ये, संशोधनातील नीतितत्त्वे.

२) संशोधनाचे प्रकार व संदर्भ साहित्याचा शोध.

i) संशोधनाचे प्रकार -

१. पाठचिकित्सा व आवृत्तिसंपादन.

२. सटीप अनुवाद.

३. कालनिर्णय.

४. तौलनिक अभ्यास.

५. विशेष ग्रंथकाराचा अभ्यास.

३. ग्रंथालयाचा उपयोग,

४. विषयक्षेत्रे, विषयाची निवड,

i) संदर्भ साहित्य लेखन पद्धती

५. प्रबंध लेखन

संदर्भ ग्रंथ सूची

१. Research Methodology in Sanskrit Rashtriya Sanskrit Sansthan, Delhi

२. The Elements of Research Methodology in Sanskrit - Keshabachandra Das., CHAUKHAMBHA Publication. Varanasi

३. Methodology in Indological Research - Shrimannaragan Murthi, Bharatiya Vidya Prakashan, Delhi.

४. Indian Textual Criticism - Dr. Katra By K. A. Trivedi.

५. शैक्षणिक संशोधन पद्धती - वि. रा. भिंताडे, नुतन प्रकाशन नागपूर,

१. समाजशास्त्रीय संशोधन तत्त्वे व पद्धती - रा. ना. घाटोळे